

การพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์
บนพื้นที่สูง ชุมชนบ้านขุนแม่หยอด จังหวัดเชียงใหม่
ตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่*

CAPACITY DEVELOPMENT AND ENHANCEMENT OF THE COMMUNITY
ENTERPRISE FOR THE ORGANIC COFFEE FARMERS IN MOUNTAIN
AREAS BY THE KING'S PHILOSOPHY IN BAN KHUNMAEYOD
CHIANG MAI PROVINCE

พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี

Phramaha Veerasak Suirmatee

พระครูวิทิศานุสร

Phrakhru Vititsasanatorn

อุเทน ลาพิงค์

Uten Larping

พร้อมพล สัมพันธ์โน

Promphol Samphanthano

สรวิศ พรหมลี

Sorawit Phromlee

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus, Thailand

E-mail: khunten2002@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา 2) พัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชน ผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการวิจัยภาคสนาม การวิจัยแบบมีส่วนร่วม ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอบ้านขุนแม่หยอด จำนวน 17 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนบ้านขุนแม่หยอด

* Received 22 October 2022; Revised 28 October 2022; Accepted 30 October 2022

เป็นหนึ่งในชุมชนนำร่องของเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ เป็นแหล่งกาแฟอาราบิก้าในระดับความสูงที่เหมาะสมและดีที่สุดของเชียงใหม่อีกหนึ่งแห่งหนึ่ง การปลูกกาแฟในป่าของชุมชนขุนแม่หยอดมีการดูแลต้นกาแฟร่วมกันโดยไม่ใช้สารเคมีและปุ๋ย เน้นความเป็นธรรมชาติ 2) การพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา เกิดกลุ่มเล็ก ๆ หรือเฉพาะกลุ่มที่สนใจในการปลูกและผลิตกาแฟ ชื่อแบรนด์ “ฟิอฟี Coffee” เป็นการพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงชุมชนบ้านขุนแม่หยอด 3) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์ฯ พบว่า เกิดการนำเสนอรูปแบบการปลูกกาแฟแบบได้ร่มเงา และนำเสนอรูปแบบการจัดระบบการปลูกให้เหมาะสมกับอาณาเขตและลักษณะต่าง ๆ ในป่า “โมเดลพลิกฟื้นผืนป่า คู่กับพลิกชีวิต” อีกทั้งยังเกิดการพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, ยกระดับวิสาหกิจชุมชน, กาแฟอินทรีย์, ศาสตร์พระราชา

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study group conditions the general condition of community enterprise of growing organic coffee in the mountain areas to the King's Philosophy Chiang Mai Province 2) developing potential and upgrading community enterprises Organic coffee growers and 3) to present a model for developing potential and upgrading the community enterprises of organic coffee growers. A qualitative research Emphasis on field research participatory the sample population and key informants used a method to select a specific sample group, namely community leaders, community scholars, Pga Khyau Ethnic Group, Ban Khunmaeyod Mae Suek sub district, Mae Chaem district, Chiang Mai Province, 17 monk/person by using an interview form and a questionnaire to analyze descriptive statistical data/person by using an interview form and to analyze descriptive statistical data. The results showed that 1) Ban Khunmaeyod community was one of the pilot communities in the special cultural area. It is another source of Arabica coffee at the optimal height and the best in Chiang Mai. Coffee plantation in the forest of Khunmaeyod community has co-care of the coffee plant without using chemicals and fertilizers. Emphasis on naturalness 2) Potential development and upgrading of community enterprises for growing organic coffee in the mountain areas to the King's Philosophy a small group or a specific group interested in coffee planting and production, the brand name “Phu Phi Coffee” is a potential development and upgrading of the community enterprise of organic coffee growers on the mountain of Ban Khunmaeyod. Developing potential and upgrading the organic coffee growing community enterprises found that the model of coffee

cultivation under the shade was presented. 3) presenting a model for organizing planting systems to suit different territories and characteristics in the forest along with changing lives, there will also be potential development and upgrading of community enterprises. Forest Revival Model Along with changing lives, there will also be potential development and upgrading of community enterprises. Forest Revival Model Along with changing lives.

Keywords: Potential Development, Upgrading Community Enterprises, Organic Coffee, King's Philosophy.

บทนำ

ในการค้นพบกาแฟครั้งแรกนั้น มีหลักฐานเป็นเพียงตำนานเรื่องเล่าอยู่มากมาย เช่น ตำนานแพะเดิน ซึ่งเป็นเรื่องของคนเลี้ยงแพะชาวเอธิโอเปียชื่อคาลติ ในศตวรรษที่ 9 กาแฟเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของโลก ในช่วงระยะเวลา 3 ปี ที่ผ่านมตลาดโลกมีความต้องการผลผลิตกาแฟเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ช่อทิพวรรณ พันธุ์แก้ว, 2551) กาแฟในประเทศไทย พระยาสารศาสตร์พลชั้น ได้บันทึกไว้ว่า กาแฟได้ถูกนำเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกประมาณ ปี พ.ศ.2447 โดยชาวมุสลิมชื่อนายดีหมุน ได้เมล็ดกาแฟจากการแสวงบุญที่เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย นำมาปลูกครั้งแรกที่อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จากนั้นก็มีการปลูกเผยแพร่ กว้างขวางออกไป ซึ่งกาแฟชนิดนั้นเป็นกาแฟโรบัสต้า ส่วนกาแฟอาราบิก้านำเข้ามาปลูกครั้งแรกเมื่อประมาณปี 2516 โดยนำมาปลูกทดลองที่บ้านมูเซอห้วยตาด อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ หลังจากมีหน่วยงานได้นำพันธุ์กาแฟต่าง ๆ เข้ามาจากต่างประเทศ เพื่อให้ชาวเขาปลูกทดแทนการปลูกฝิ่น จนกาแฟกลายเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญชนิดหนึ่งบนพื้นที่สูงในภาคเหนือของประเทศไทย (ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมที่สูง คณะเกษตรศาสตร์ มข, 2563) ปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ปลูกกาแฟ 19 อำเภอ จำนวน 20,144 ไร่ เป็นพื้นที่ให้ผลผลิตแล้วจำนวน 17,487 ไร่ และยังไม่ให้ผลผลิตจำนวน 2,657 ไร่ และคาดว่าจะมีผลผลิตออกสู่ตลาดในปีการผลิต 2559/2560 จำนวน 3,848 ตัน มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่จำนวน 220 กิโลกรัมต่อไร่ โดยอำเภอที่มีการปลูกมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ อำเภอดอยสะเก็ด 7,414 ไร่ รองลงมาคือ อำเภอแม่แตง 2,317 ไร่ และอำเภอแม่แจ่ม 1,340 ไร่ (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2563)

ลึกเข้าไปในป่าลึกของอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่บนเทือกเขาสูงนับพันเมตรเหนือระดับน้ำทะเล มีชุมชนชาติพันธุ์เล็ก ๆ อาศัยอยู่ คือ “ชุมชนขุนแม่หยอด” หมู่ที่ 9 ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม เป็นชุมชนชาวปกาเกอะญอขนาดใหญ่ สมาชิกในชุมชนทั้งหมดดำรงชีพด้วยการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ผ่านการทำเกษตรแบบ “ไร่หมุนเวียน” ภูมิปัญญาการทำเกษตรที่กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอล้วนมีร่วมกันมานานนับร้อยปีและพัฒนาต่อยอดจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทั่วโลกยอมรับถึงความยั่งยืน ด้วยไร่หมุนเวียนของชุมชนที่ไม่เหมือนที่อื่น คือ

ชาวบ้านที่บ้านขุนแม่หยอดยังชีพด้วยการทำไร่หมุนเวียนเป็นหลัก ไร่หมุนเวียน คือ ระบบการเกษตรบนพื้นที่สูง ที่มีการใช้พื้นที่เพาะปลูกในช่วงเวลาสั้น ๆ ประมาณ 1 ปี แล้วจะปล่อยพื้นที่ดังกล่าวพักฟื้นในระยะยาวอย่างน้อย 7 - 10 ปีขึ้นไป ซึ่งก็ได้มีการศึกษาว่า ถ้าจะให้ดินดีเพื่อให้เวลาหมุนกลับมาเพาะปลูกแล้วจะได้ผลผลิตงาม ควรให้ดินได้พักฟื้น 7 ปีขึ้นไป ดังนั้นไร่หมุนเวียนที่บ้านขุนแม่หยอดจึงมีผลผลิตที่อุดมสมบูรณ์มาก เพราะมีการพักฟื้นดินถึง 12 ปี โดยเฉพาะระยะเวลาการพักหน้าดินก่อนวนกลับมาทำเกษตรยังแปลงเดิมที่นานถึง 12 ปี เพื่อรอให้ธาตุอาหารในดินบริเวณนั้นกลับมาสมบูรณ์เต็มที่อีกครั้งอย่างไม่มีที่เปรียบ ด้วยกรอบคิดของการทำไร่หมุนเวียนนั้นเกิดจากความตั้งใจ “รักษา” สิ่งแวดล้อมของชุมชนให้อุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน ด้วยสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์นั้นล้วนผูกพันกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ หากหน้าดินพังทลายป่าขาดความอุดมสมบูรณ์หรือต้นน้ำแห้งเหือด เมื่อนั้นก็ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้เช่นกัน เมื่อการทำไร่หมุนเวียนเกิดขึ้นด้วยหลักคิดเพื่อการรักษา นั่นคือการแบ่งแปลงเกษตรของชุมชนออกเป็นหลายสิบแปลงจากนั้นทยอยปลูกพืชทั้งข้าวไร่และผักสวนครัวในแปลงหนึ่ง เมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวสมาชิกในชุมชนก็จะร่วมแรงกันเก็บเกี่ยวผลผลิตและแบ่งปันเมล็ดพันธุ์ให้สมาชิกในชุมชนช่วยกันรักษาไว้สำหรับดูแลเพาะปลูกถัดไปซึ่งจะเกิดขึ้นในอีกแปลง ไร่หมุนเวียนอย่างนั้นกระทั้งวนกลับมาแปลงเดิมในอีก 12 ปีข้างหน้า และระหว่างนั้น แปลงเกษตรที่อยู่ในระยะ “พัก” หรือที่ชาวปากะเกะญอเรียกว่า “ไร่เหล่า” (กรมวิชาการเกษตร, 2561) นอกจากนี้บ้านขุนแม่หยอด หมู่ที่ 9 ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีการปลูกกาแฟอาราบิก้าตั้งแต่ปี 2522 ปีที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 เสด็จฯ มาที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางอุ๋ง บ้านปางอุ๋ง ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม และทรงนำกาแฟมาส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกรอบบริเวณบ้าน เนื่องจากมีสภาพอากาศที่เหมาะสมต่อการปลูกกาแฟ กาแฟต้นแรก ๆ ที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงส่งเสริมให้ปลูกยังมีอยู่ อายุ 40 กว่าปี กาแฟบ้านขุนแม่หยอดนับเป็นชุมชนที่มีกาแฟอินทรีย์เติบโตตามธรรมชาติ ไม่มีการตัดแต่งกิ่งหรือบำรุงลำต้น จึงถือเป็นกาแฟออร์แกนิก ปลอดภัยและมีรสชาติที่อร่อยกลมกล่อม ต่อมาในปี 2561 ชาวบ้านขุนแม่หยอดได้เริ่มรวมกลุ่มกันปลูกและส่งเสริมกาแฟดิบป้อนสู่โรงคั่วและแบรนด์กาแฟชื่อดังมากมาย แต่ชุมชนขาดการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูง ส่งผลให้กาแฟอินทรีย์ของ บ้านขุนแม่หยอดขาดโอกาสพัฒนาและขาดโอกาสยกระดับกาแฟในท้องถิ่นและขาดการพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชน

ดังนั้นจากสถานการณ์ชุมชนบ้านขุนแม่หยอด หมู่ที่ 9 ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จึงเป็นประเด็นที่สำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ จนนำไปสู่การเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ เกิดผลจากการพัฒนารูปแบบพัฒนา

ศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ สู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ชุมชนฐานรากบนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดองค์ความรู้รูปแบบพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานรากของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและการวิจัยเป็นสำคัญ ได้คู่มือการพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำรูปแบบไปใช้ในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อเกิดประโยชน์เชิงนโยบาย โดยเกิดนโยบายหลายด้าน เช่น นโยบายด้านการเกษตร อุตสาหกรรมในชุมชน การท่องเที่ยว ส่งเสริมวิจัยและการแปรรูปผลผลิตในท้องถิ่น อาทิ กาแฟของจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอมะแม่มั่น ต่อการสร้างความสามารถบูรณาการตอบสนองต่อแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้เป็นอย่างดี และเกิดการบูรณาการประสานงานทั้งด้านวิชาการและการดำเนินงานวิจัยระดับพื้นที่ชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ ตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาค้นคว้า การลงพื้นที่ภาคสนาม การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม การลงพื้นที่ สัมภาษณ์เชิงลึก และประชุมกลุ่มสนทนา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ปราชญ์ชุมชน / ผู้นำจิตวิญญาณ กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอชุมชนบ้านขุนแม่หยอด หมู่ที่ 9 ตำบลแม่ศึก อำเภอมะแม่มั่น จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูง ปราชญ์ชุมชน/ผู้นำจิตวิญญาณ และผู้สูงอายุชุมชนบ้านขุนแม่หยอด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ประกอบกับการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระดับความคิดร่วมกัน โดยมีกล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึกและเครื่องบันทึกเสียงใช้บันทึกข้อมูล ที่ผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์ประเด็นข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งบันทึกข้อสังเกตและการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยเองในแต่ละช่วงของการลงพื้นที่เก็บข้อมูล 1 แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งใช้สัมภาษณ์เจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส/พระภิกษุ/สามเณร/คนในชุมชน/รวมทั้งผู้นำในชุมชนที่เกี่ยวข้องในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ ปกาเกอญอ บ้านขุนแม่หยอด หมู่ที่ 9 ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีโครงสร้าง ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามศึกษาวิสาทกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล นักวิจัยลงพื้นที่ภาคสนามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้แก่ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง ตลอดจนใช้นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตของคณะศาสนาและปรัชญา จำนวน 5 ท่าน โดยมีหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์เกี่ยวกับชุมชนแต่ละชุมชน เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของแต่ละวัด/ชุมชน ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการพบเห็นจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และข้อมูลที่เป็นข้อสรุปจากการที่ได้จัดเวทีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตลอดจนนำไปสู่การสังเคราะห์ข้อมูลโดยนักวิจัยสังเคราะห์ข้อมูลจากที่รวบรวมและจัดเก็บจากกลุ่มเป้าหมาย ทั้งจากเวทีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสังเคราะห์จากเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเชิงคุณภาพโดยนักวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานั้น ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาในเนื้อหาสาระ (Content Analysis) ที่มีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น จัดประเภท/กลุ่มข้อมูล เพื่อให้ได้ชุดข้อมูลที่สามารถเสนอเป็นข้อเท็จจริงและใช้ประกอบการวิเคราะห์หรืออภิปราย ซึ่งมีการให้เหตุผลเชิงตรรกะ นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนา เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ ตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1. ผลการศึกษาวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนบ้านขุนแม่หยอดเป็นหนึ่งในชุมชนนำร่องของเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ ว่าด้วยนโยบายการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงเพื่อให้การแก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิที่ดินและการสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งแนวคิดเขตวัฒนธรรมพิเศษคือเขตคุ้มครองวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือชุมชนที่ครอบคลุมพื้นที่ที่อยู่อาศัยที่ทำกิน พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์วิถีที่ตั้งอยู่บนฐานคุณค่าทางภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับองค์ความรู้ใหม่โดยได้รับการปกป้องคุ้มครองและยอมรับสิทธิทางกฎหมายเพื่อการดำรงอยู่ที่ยั่งยืนทางชุมชนได้ร่วมกันกำหนดขอบเขตพื้นที่การทำไร่หมุนเวียนไว้ชัดเจน พื้นที่การทำไร่หมุนเวียนจึงไม่มีการขยายเพิ่มเติมในปัจจุบันแต่จำนวนแปลงเพิ่มขึ้น และขนาดแปลงไร่หมุนเวียนของครอบครัวมีขนาดเล็กลงอีกทั้งมีการทำไร่หมุนเวียนทุกครัวเรือนในลักษณะผืนใหญ่รวมกันมีการทำนา และพบอีกกว่าที่นี้เป็นแหล่งกาแฟอาราบิก้าในระดับความสูงที่เหมาะสมและดีที่สุดของเชียงใหม่อีกแห่งหนึ่ง

2. การพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกกาแฟชุมชนบ้านขุนแม่หยอด “ฟือฟือ coffee” ซึ่งยังมีลักษณะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ จากการสัมภาษณ์นายอาสา เสือป่าชีพลี ผู้นำชุมชนบ้านขุนแม่หยอด เล่าว่า “ตนจบปวส. จากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่บ้านแม่หยอดปลูกกาแฟอาราบิก้าตั้งแต่ปี 2522 ปีที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 เสด็จฯ มาที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางอุ๋ง บ้านปางอุ๋ง ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม และทรงนำกาแฟมาส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกรอบบริเวณบ้าน สมัยก่อนปลูกไว้ เมื่อมีคนมาขอซื้อค่อยเก็บขาย พอไม่มีคนซื้อก็ปล่อยให้เมล็ดกาแฟร่วงลงพื้นดินจนเกิดเป็นต้นใหม่ กาแฟต้นแรก ๆ ที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงส่งเสริมให้ปลูก ยังมีอยู่ อายุ 40 กว่าปีแล้ว ชาวบ้านใช้พันธุ์ดั้งเดิมมาขยายพันธุ์ต่อและขายเมล็ดกาแฟเซอร์รีให้คนข้างนอก จึงได้ราคาไม่ดีเมื่อกลับมาอยู่บ้านปี 2561 ได้ชักชวนเพื่อน ๆ และเยาวชนมาสีเมล็ดกาแฟ หัก ตากแห้ง และคั่วเอง เริ่มขายเป็นกะลาในปีแรก ปี 2561 หลังจากนั้น ปี 2562 คิดว่าควรสร้างเป็นแบรนด์ของหมู่บ้านดีกว่า ใช้ชื่อแบรนด์ “ฟือฟือ” (PHUPHI) ในภาษาปกาเกอะญอแปลว่า “ปู่ย่าตายาย” ทำเฉพาะกลุ่มที่สนใจในการปลูกและผลิตกาแฟเท่านั้น ยังไม่มีลักษณะที่เป็นกลุ่มขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ ตั้งแต่อดีตยังมีลักษณะปลูกเพื่อสร้างความสมบูรณ์ในป่ามากกว่าการนำไปจำหน่าย แต่เมื่อมีการพัฒนาทางด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ กาแฟจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนแห่งนี้ เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์เหมาะสำหรับการปลูกกาแฟและผลิตสารกาแฟที่ได้คุณภาพแห่งหนึ่ง ทางชุมชนจึงได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา

ในลักษณะอุตสาหกรรมในครอบครัวที่ยังอิงความเป็นชุมชนชนแม่หยอด เพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นชุมชนและอัตลักษณ์ของชุมชนที่สื่อถึงความเป็นกลิ่นไอของชุมชนดั้งเดิมปากาเกาะญอ ดั้งเดิม ทั้งนี้ยังคงความเป็นธรรมชาติแบบอินทรีย์ ไร้การใช้สารเคมีทุกชนิดในการปลูก เนื่องจากเป็นการปลูกในป่า ต้องอาศัยการพึ่งพิงจากต้นไม้ใหญ่และเศษพืชและซากสัตว์เป็น อินทรีย์วัตถุจากธรรมชาติมาบำรุงต้นกาแฟตามธรรมชาติที่เป็นอยู่ และยกระดับวิสาหกิจชุมชน ผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูง ภายใต้โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อให้ได้ตาม มาตรฐาน โดยการแปรรูปกาแฟของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตและแปรรูปกาแฟบ้านขุนแม่ หยอด โดยมีการพัฒนาระบบการปลูกกาแฟอินทรีย์ให้ได้ตามมาตรฐาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ในเรื่องคุณภาพสินค้าเกษตรในชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป

3. การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟ อินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ารูปแบบการปลูกกาแฟอินทรีย์ รักษาป่าของชุมชนบ้านขุนแม่หยอด ปัจจุบันยังอาศัยการปลูกแซมในป่าชุมชน ซึ่งการปลูก กาแฟแบบได้ร่มเงา หรือที่เรียกว่า Shade-Grown Coffee เป็นการทำไร่กาแฟโดยที่ปลูกต้น กาแฟไว้ได้ร่มเงาต้นไม้ใหญ่ ไม่ต้องรับแสงแดดเต็มที่ ถึงแม้ว่าวิธีนี้จะให้ผลผลิตช้า แต่จะทำให้ กาแฟยืนต้น ผลผลิตมีคุณภาพ และให้ผลผลิตในระยะยาวได้ดีกว่าการปลูกไว้เดี่ยว ๆ มีการ ปลูกทดแทนสวนเก่าและพื้นที่ใหม่ มีการผลิตต้นพันธุ์กาแฟด้วยวิธีเสียบยอด การปรับปรุงบำรุง ดิน การดูแลรักษาและจัดการสวนกาแฟ การฟื้นฟูสวนกาแฟเสื่อมโทรม การตัดฟันต้นกาแฟ การปรับปรุงบำรุงดิน การดูแลรักษาและจัดการสวนกาแฟ เน้นการพัฒนาคุณภาพกาแฟ มีการ ป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน ทั้งนี้การปลูกกาแฟในป่ายังเป็นการลดต้นทุนการผลิต กาแฟ เช่น การเลือกและใช้ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม การปรับปรุงบำรุงดินโดยปุ๋ยหมักจาก เปลือกกาแฟ ไม่มีสารพิษและยังเป็นประโยชน์ต่อสภาพดินในป่าเป็นต้น จากข้อมูลดังกล่าวทาง ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการพัฒนาการปลูกกาแฟให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้กับป่าในชุมชน โดยมีการ จัดระบบการปลูกให้เหมาะสมกับอาณาเขต และลักษณะต่าง ๆ ในป่า เพื่อช่วยสร้างความชุ่ม ชื้น ความอุดมสมบูรณ์ให้กับระบบนิเวศน์ โดยเสนอเป็น “โมเดลพลิกฟื้นผืนป่า คู่กับพลิกชีวิต” คือคำตอบการหารายได้จากการปลูกเมล็ดกาแฟอินทรีย์ขาย เลี้ยงปากท้อง คู่กับการปลูกไม้ ใหญ่ให้ร่มเงา เดิมความชุ่มชื้นให้กับหน้าดิน จะทำให้มีพื้นที่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์รักษาป่าเพิ่ม มากขึ้น และเป็นอีกผลิตภัณฑ์ที่เป็นเมล็ดกาแฟดิบภายใต้แบรนด์ “ฟิโอฟี coffee”

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้รวบรวมและทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ โดยนำมา อภิปราย ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนบ้านขุนแม่หยอดเป็นหนึ่งในชุมชนนำร่องของเขตพื้นที่วัฒนธรรม

พิเศษตามมติ ครม. ลงวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ว่าด้วยนโยบายการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงเพื่อให้การแก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิในที่ดินและการสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยงซึ่งแนวคิดเขตวัฒนธรรมพิเศษ คือ เขตคุ้มครองวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือชุมชนที่ครอบคลุมพื้นที่ที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์วิถีที่ตั้งอยู่บนฐานคุณค่าทางภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับองค์ความรู้ใหม่ โดยได้รับการปกป้องคุ้มครองและยอมรับสิทธิทางกฎหมายเพื่อการดำรงอยู่ที่ยั่งยืน ทางชุมชนได้ร่วมกันกำหนดขอบเขตพื้นที่การทำไร่หมุนเวียนไว้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทินกฤต นุตวงษ์ ที่สรุปว่าการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนชุมชนมีการอนุรักษ์โดยการตั้งกฎตามวิถีความเชื่อประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น (ทินกฤต นุตวงษ์, 2551) การหมุนจะกลับมาทำในพื้นที่เดิมของครอบครัว ในส่วนของรอบหมุนเวียนการทำไร่ของชาวบ้านที่นี้อยู่ที่ 12 ปี มีพื้นที่หมุน 12 แปลง จากเดิมที่มีรอบหมุนเวียนยาวนานถึง 20 ปี แม้จะมีกฎหมายคุ้มครองพื้นที่ป่า แต่ก็ยังเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้าไปใช้ประโยชน์ในป่าได้ โดยไม่ทำลายป่าเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างป่ากับคน จึงได้มีการนำกาแฟไปปลูกแซมในป่าเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับป่าไม้ อีกทางหนึ่ง โดยการปลูกกาแฟในป่าของชุมชนบ้านขุนแม่หยอด เป็นการปลูกโดยมีการร่วมกันเข้ามาดูแลต้นกาแฟโดยไม่ใช้สารเคมีและปุ๋ย เน้นความเป็นธรรมชาติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะ พละปัญญา และณัฐตากานต์ ปินทุภาศ ในกระบวนการผลิตกาแฟอาราบิก้า จำเป็นต้องมีการใส่ปุ๋ยเพื่อบำรุงต้นกาแฟและดินหลังกาแฟออกดอก และอาศัยน้ำฝนในการให้น้ำต้นกาแฟและตัดแต่งกิ่ง (ปิยะ พละปัญญาและณัฐตากานต์ ปินทุภาศ, 2562) เนื่องจากพื้นที่ปลูกกาแฟโดยส่วนใหญ่เป็นและมีการเก็บผลผลิตตามระยะของผลผลิตกาแฟ ซึ่งไม่มีการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชน ทั้งนี้การปลูกกาแฟของบ้านขุนแม่หยอดมีการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีกลุ่มเยาวชนบ้านขุนแม่หยอดที่เคยออกจากชุมชนเพื่อไปหางานทำในเมือง ซึ่งตัดสินใจกลับมาดูแลครอบครัวและพัฒนาชุมชนของตนเอง จึงมีการเพิ่มเติมกาแฟในระบบวนเกษตรของชุมชน โดยมีการปลูกต้นกาแฟเสริมเข้าไปในป่าชุมชน ให้ต้นกาแฟอยู่ได้ร่มไม้ในป่าชุมชนรอบหมู่บ้านที่ชาวบ้านใช้เป็นพื้นที่เก็บพืชผัก เก็บเห็ด เก็บหน่อไม้ต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งเก็บพินในพื้นที่ป่าชุมชน ชาวบ้านจึงมีอาหารและรายได้ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ เดือนนภา ภูทอง ที่สรุปในประเด็นการจัดการป่าชุมชนเพื่อความยั่งยืน โดยการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะ และจารีตประเพณีท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ จัดการของชุมชน กระบวนทัศน์และรากฐานของการจัดการป่าชุมชน รวมถึงกฎหมายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับสิทธิป่าชุมชนและยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการป่าชุมชน (เดือนนภา ภูทอง, 2561) สังคมท้องถิ่นมีการจัดการป่าชุมชนโดยการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ค่านิยม เป็นรากฐานการขับเคลื่อนชุมชนผ่านการปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิด/ถิ่นเกิด/หรือท้องถิ่น

2. การพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกกาแฟชุมชนขุนแม่หยอด “ฟิอี่ coffee” มีลักษณะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือเฉพาะกลุ่มที่สนใจในการปลูกและผลิตกาแฟเท่านั้น แต่เมื่อมีการพัฒนาทางด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ กาแฟจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนแห่งนี้ เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์เหมาะสำหรับการปลูกกาแฟและผลิตสารกาแฟที่ได้คุณภาพแห่งนี้ ทางชุมชนจึงได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาในลักษณะอุตสาหกรรมในครอบครัวที่ยังอิงความเป็นชุมชนขุนแม่หยอด เพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นชุมชนและอัตลักษณ์ของชุมชนที่สื่อถึงความเป็นกลิ่นไอของชุมชนดั้งเดิมปกากะญอดั้งเดิม ซึ่งทุนของวิสาหกิจชุมชนบ้านขุนแม่หยอดมีทั้งทุนที่เป็นเงิน และทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ดิน ป่าน้ำ ความรู้หรือ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ความเป็นพี่น้องและความไว้วางใจกันของชุมชน ทั้งนี้เครือข่ายความสัมพันธ์ของสมาชิก ชุมชนวิสาหกิจจะใช้ทุนตนเองเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิพัฒน์ แก้วศรี ที่สรุปว่า การจัดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนปัจจัยหลักสำคัญของการรวมกลุ่ม คือ ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สมาชิกได้รับ ที่ตั้งของพื้นที่เอื้อต่อการผลิตกาแฟอินทรีย์ควบคู่กับการรักษาป่า และมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (ฐิพัฒน์ แก้วศรี, 2561) การพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงสอดคล้องกับหลักการสำคัญของศาสตร์พระราชานัน ได้แก่ การศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ การระเบิดจากภายใน กล่าวคือ จะทำการใด ๆ ต้องเริ่มจากคนที่เกี่ยวข้องเสียก่อน ต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้เกิดความเข้าใจและอยากทำ ไม่ใช่การสั่งให้ทำ คนไม่เข้าใจก็อาจจะไม่ทำก็ได้ ในการทำงานนั้นอาจจะต้องคุยหรือประชุมกับลูกทีม เพื่อนร่วมงาน หรือคนในทีมเสียก่อน เพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายและวิธีการต่อไป มีกระบวนการทำตามลำดับขั้น เข้าใจภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ของชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมให้ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมแสดงความคิดเห็น การระดมสติปัญญาละประสบการณ์อันหลากหลายมาอำนวยความสะดวกปฏิบัติบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จที่สมบูรณ์ และต้องยึดประโยชน์ส่วนรวม ใช้แนวทางการพึ่งพาตนเองตามแนวพระราชดำริ เพื่อการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ไขเฉพาะหน้า เพื่อให้มีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไปตามสภาพแวดล้อมและสามารถพึ่งตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานไว้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนุช สิ้นันตา และคณะ; ชนิตา พันธุ์มณี และคณะ ที่สรุปในประเด็นการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการผลิตกาแฟ และคุณภาพของกาแฟชุมชน แนวทางการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าอินทรีย์ ในภาคเหนือของประเทศไทย (ปิยะนุช สิ้นันตา, 2557); (ชนิตา พันธุ์มณี และคณะ, 2557)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 Model การพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงชุมชนบ้านขุนแม่หยอด จังหวัดเชียงใหม่ ตามศาสตร์พระราชาจังหวัดเชียงใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ ตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ ชุมชนบ้านขุนแม่หยอดเป็นชุมชนนาร่องของเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ เป็นแหล่งกาแฟอาราบิก้าในระดับความสูงที่เหมาะสม ปลูกกาแฟในป่าของชุมชนมีการดูแลต้นกาแฟร่วมกันโดยไม่ใช้สารเคมีและปุ๋ย เน้นความเป็นธรรมชาติจากการรวมกลุ่มเล็ก ๆ ก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและยกระดับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟอินทรีย์บนพื้นที่สูง และเกิดการนำเสนอรูปแบบการปลูกกาแฟแบบได้ร่มเงา รูปแบบการจัดระบบการปลูกให้เหมาะสมกับอาณาเขตและลักษณะต่าง ๆ ในป่า “โมเดลพลิกฟื้นผืนป่า คู่กับพลิกชีวิต” ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในกระบวนการวางแผน สิ่งที่ต้องทำและจัดการเป็นอันดับแรก ก็คือ การวิเคราะห์ S W O T ของชุมชนทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาวิจัย เพราะจะทำให้มีข้อมูลพื้นฐานในการสนับสนุนข้อมูลการวิจัย และสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจในการเลือกทำการวิจัยในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ชุมชนควรร่วมกันจัดทำแผน

ด้านการส่งเสริมการปลูกกาแฟเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ในการพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้การปลูกกาแฟรักษาป่า เพื่อพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่และแนวทางในการอนุรักษ์ป่ารวมถึงทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนในอนาคต และข้อเสนอแนะการวิจัย หากมีการทำวิจัยแบบต่อเนื่อง เกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ เรียนรู้การปลูกกาแฟรักษาป่าเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติในชุมชน ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นของ ผลที่ได้จากการจัดทำศูนย์เรียนรู้ฯ ดังกล่าวจะทำให้งานวิจัยเรื่องดังกล่าวมีเนื้อหาและข้อมูลสมบูรณ์มากขึ้น และควรมีเนื้อหาเชิงปริมาณเพื่อสนับสนุนข้อมูลให้ชัดเจนและน่าเชื่อถือมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. (2561). การรายงานประจำปีกรมวิชาการ 2561. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชนิตา พันธุ์ณิลและคณะ. (2557). แนวทางการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าอินทรีย์ภาคเหนือประเทศไทย. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ช่อทิพย์วรรณ พันธุ์แก้ว. (2551). กาแฟเพื่อสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นธรรม.
- เดือนนภา ภูทอง. (2561). การจัดการป่าชุมชนเพื่อความยั่งยืน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะ และจารีตประเพณีท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, 6(2), 80-94.
- ทินกฤต นุตวงษ์. (2551). การจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนกรณีศึกษาเปรียบเทียบชุมชน 2 แห่งในจังหวัดลำพูน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยะ พลະปัญญา และณัฐธิดากานต์ ปินทุภาค. (2562). การศึกษากระบวนการผลิตเมล็ดกาแฟอาราบิก้าของวิสาหกิจชุมชนบ้านผาหมี่ ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย. วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร, 36(2), 101-105.
- ปิยะนุช สิ้นันดา. (2557). การจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการผลิตกาแฟ และคุณภาพของกาแฟชุมชนบ้านสันเจริญ ตำบลผาทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดน่าน. วารสารพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 2(3), 325-331.
- ภูริพัฒน์ แก้วศรี. (2561). การเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 6(1), 293-305.
- ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมที่สูง คณะเกษตรศาสตร์ มช. (2563). เอกสาร ความรู้เกี่ยวกับกาแฟ. เรียกใช้เมื่อ 30 มีนาคม 2563 จาก https://www.agri.cmu.ac.th/2017/webs/mainmenu_detail/3/383/3

สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2563).
บรรยายสรุปจังหวัดเชียงใหม่. เรียกใช้เมื่อ 30 มีนาคม 2563 จาก
<https://www.chiangmai.go.th/managing/public/D8/8D12Nov202010322.pdf>